

ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКЕ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧИХ ПОКОЛІНЬ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Н.І. ЛІСОВА,

кандидат педагогічних наук,
проректор КНЗ «Черкаський обласний
інститут післядипломної освіти
педагогічних працівників», м. Черкаси
lisova2009@gmail.com

У статті розкрито актуальність виховання дітей, яке потребує співпраці органів влади, управління освітою, місцевого самоврядування, громадських організацій. Автором висвітлюються різні чинники впливу на ефективність виховання особистості.

Ключові слова: державно-громадське управління, цінності, школа, учитель, сім'я, вихованість.

Освіта – головний фактор розвитку суспільства. Вона є не лише однією із важливих форм людської діяльності, але і найважливішою передумовою освоєння різних видів соціальної практики. Світовий досвід учить, що в сучасну епоху здійснити прорив у науково-технічну цивілізацію можна лише шляхом розвитку рівня освіченості суспільства, його інтелектуального і духовного потенціалу. Переконані, що формування духовного та морального світу людини є найважливішим завданням сучасності. Адже як можна міркувати про майбутнє, не піклуючись серйозно про долю сучасної молоді, її життя і здоров'я. Тому значиму роль на сьогодні набуває соціальний захист духовно-морального середовища, в якому виховується і формується молоде покоління.

Ситуація у сфері виховання потребує співпраці органів влади, управління освітою, місцевого самоврядування, громадських організацій щодо реалізації певних цільових програм, спрямованих практичне втілення задекларованих у законодавчих документах проблеми духовно-морального виховання сучасного покоління дітей та молоді [1; 5].

При органах влади, виконавчих комітетах створені координаційні ради з питань освіти і науки, культури і молодіжної політики, основними цілями якої є співпраця з постійними комісіями міських рад щодо формування механізму управління, спрямованого на об'єднання із

громадськими організаціями в інтересах дітей та молоді. Досвід показав, що таке цілеспрямоване співробітництво дає позитивний результат.

Важливо зазначити, що освітянська і батьківська громадськість ще більше усвідомила, що моральні цінності дітей і молоді знижуються, падає духовність. На актуальність цієї проблеми вказує і один із останніх документів, який прийнято на з'їзді освітян, - «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки». У ньому написано: «Національне виховання є одним із головних пріоритетів, органічною складовою освіти. Його основна мета – виховання свідомого громадянина, патріота, набуття молоддю соціального досвіду, високої культури міжнаціональних взаємовідносин, формування у молоді потреби та уміння жити в громадянському суспільстві, духовності та фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, трудової, екологічної культури» [1]. У цьому документі вказано і основні проблеми, виклики та ризики, серед яких і такі:

- Невизначеність взаємодії сім'ї, освітніх установ, органів державного управління освітою, дитячих і молодіжних громадських організацій та інших інституцій у вихованні і соціалізації дітей і молоді;
- Не сформованість системи протидії інформації, що негативно впливає на морально-етичне, духовне виховання молоді та підлітків.
- Замість любові і єдності в сім'ї сучасному суспільству пропонується безліч методик і практик «ефективної між особової взаємодії». Але ж якщо ми бажаємо побачити свою дитину не просто вундеркіндом, лауреатом і рекордсменом, але й люблячим і чуйним сином чи донькою, іншого шляху зберегти теплоту й близькість, окрім материнського і батьківського виховання, спілкування в домашньому колі, міцних сімейних духовних і етичних цінностей, просто не існує.
- Дуже переконливий аналіз сучасних змін дитинства як стратегічного ресурсу суспільства зробив Д.І. Фельдштейн [6, с.22].

Визначу лише найголовніше із результатів його аналізу:

- В умовах переходу людства до нового історичного стану – інформаційного, знімаються загальнокультурні бар'єри між різними країнами, формується новий спосіб спілкування людини. Відбуваються глибинні зміни потребностно-мотиваційної та

емоційної сфер, життєвих ритмів, переживань, етичних аспектів буття. Змінюються форми отримання знань, зміна світоглядних позицій.

- Дитинство – історичний соціальний феномен, тому стимулює розвиток дорослого світу через диктат своїх потреб, що розвиваються. У процесі взаємин дітей і дорослих спостерігається відсторонення дорослого світу від світу дитинства. Діти вийшли із системи постійного контакту з дорослими.

Д.І. Фельдштейн подає нові характеристики соціального розвитку дітей: сплеск індивідуалізму, схильність до незалежного мислення, самодостатність, пошук сенсу життя, критичність у ставленні до дорослих. Він відзначає серйозні контрастні зміни ціннісних орієнтацій дітей: освіченість, наполегливість, рішучість, орієнтація на високий рівень досягнень, а також презентабельну зовнішність, успіх.

Змінилось уявлення про конфлікт поколінь «батьків і дітей», коли стверджувалась істина: «вчилися б, на старших дивлячись». У сучасній ситуації старші часто дивляться на молодших, набуваючи комп'ютерну грамотність чи технічну компетентність, знання мов або свободу суджень. Для розуміння цього конфлікту потрібно також знати, що відбуваються глобальні зміни: «нинішнє покоління зростаючих людей значно випереджує у своєму розвитку всі попередні, вчені відзначають підвищення інтелекту у всій популяції сучасних дітей, вони знають багато того, чого не знають старші. Тому необхідно вивчати закономірності не тільки когнітивного, соціального, але й духовного розвитку дітей, їх переживань, прагнень, сумнівів» [6, с.22]. Саме тому завдання полягає в тому, щоб вивчати світ дитинства, прагнути зрозуміти їх духовні цінності. Цей досвід пізнання допоможе оволодіти новими методиками спілкування із дітьми, побачити можливість їх розвитку, побудови діалогу «батьків і дітей».

Яка користь від освітнього закладу, сім'ї, які не виховали дитину етичною людиною? І.Підласий, доктор педагогічних наук зазначає: «Знання без вихованості – меч у руках божевільного. Ігнорування цієї стародавньої мудрості обернулося великими втратами. Сучасні знання великі, а вихованості не вистачає, щоб розумно розпорядитися ними, направити високі знання на благо людини і людства. Усе, що відкриває наука, нажаль, перетворюється на зброю. Знаючи, але невиховані люди виходять із наших навчально-виховних закладів, щодня примножуючи небезпеку наближення до фатальної межі» [4, с. 153]. Суттєвих змін потребує підхід, що лежить в

основі організації навчальної та поза навчальної діяльності і визначає її мету. Його, як зазначає С.У.Гончаренко і Ю.І. Мальований, «слід олюднити. Річ у тім, що, наприклад, олімпіади, конкурси, змагання поступово перетворилися на арену боротьби за очки, бали, місця. Не треба забувати, що гонитва за матеріальними благами без паралельного розвитку культури людей і особливо молоді небезпечно. Якщо не зупинити процес духовного здичавіння людей, то пройде кілька десятків років, і серед безлічі неймовірних комерційних кіосків бродитимуть байдужі люди-роботи, які розучилися спілкуватися, любити, милуватися сходом сонця і небом, які нічого не чули про Шекспіра, Пушкіна чи Шевченка... ці люди здатні згубити будь-яку цивілізацію і все живе на Землі» [2, с.181]. Вироблена традиційна система позакласної і позашкільної роботи потребує змін. І нашим вихованцям, насамперед, не вистачає не знання маркетингу, ринкові стосунків чи підприємницької діяльності, а розуміння вищих цінностей людського буття, духовно-морального, естетичного, екологічного розвитку, основ переходу держави до сталого розвитку.

Підтримуємо думку про те, що програми і навчальні книги, посібники потрібно переглянути та наповнити їх світоглядним, етичним змістом, але й не лише системи загальної середньої освіти, а й системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників, керівних кадрів та системи методичної роботи із ними. Етика має йти попереду.

Вихованість дітей залежить від багатьох впливів. Якщо раніше на перших місцях були сім'я, школа, то на сьогодні, як показує моніторинг, найбільшим є вплив телебачення, Інтернету, молодіжних групових об'єднань. Який це вплив? Звичайно, переважно негативний. Яким є його зміст: зранку до вечора на екранах телебачення збільшується кількість сцен насилля, вбивств; ростуть, як гриби, програми, які несуть бездуховність, формують у молоді бажання заробити легкі гроші. Хто припинить таку практику? Чи можемо ми, освітяни, відмовитися від своєї місії в цьому процесі? Ні. Саме сьогодні, коли в суспільстві недостатньо шляхетності, навчальний заклад (загальноосвітній чи позашкільний, дошкільний чи вищої освіти), педагоги спільно із батьківською громадськістю, небайдужими громадянами держави зобов'язані взяти на себе виховання шляхетних людей, духовно і морально здорових особистостей.

Отже, особлива значимість належить особистості вчителя, якому пропонується вірити в безмежність Дитини, свою (вчительську) іскру Божу і силу гуманної педагогіки. Учитель є творцем свого освітнього простору,

тому від його особистості залежить якість, шляхетна сила цього простору. Саме для вчителя визначено такі аксіоматичні норми:

- Любов виховується любов'ю;
- Доброта виховується добротою;
- Шляхетність виховується шляхетністю;
- Особистість виховується особистістю.

На наш погляд, кожному із нас у великій чи малій, сільській чи міській, освітянській чи батьківській громаді, необхідно бути активним учасником обговорення окреслених питань, аналізувати, приймати рішення і виконувати їх разом.

Необхідно наполегливо створювати систему народної освіти батьків. Організовувати при закладах навчальних, закладах культури, охорони здоров'я батьківські школи, центри молоді сім'ї, сімейні клуби, консультативні пункти та інші форми із метою духовно-морального виховання дітей і молоді у сім'ї.

Використати можливості засобів масової інформації для пропаганди національних і загальнолюдських духовних, моральних цінностей. З цією метою освітянам, працівникам державних служб, місцевого самоврядування, лідерам батьківської спільноти необхідно активно брати участь у культурно-просвітницьких і виховних регіональних та місцевих теле- і радіопрограм для сім'ї, дітей та молоді.

Освітній заклад перестав бути монополістом в освітній інформації, і цінність цих знань почала падати, тому що багато знань про навколишній світ простіше і їх цікавіше отримувати з телепередач, Інтернету, чим з підручника. Тому, коли з'являються нові джерела інформації, відношення до нього змінюються. І зараз, в умовах Інтернету з його необмеженими ресурсами, школі середній чи вищій необхідно шукати своє місце в новому інформаційному просторі. Адже сенс освіти полягає не в передачі інформації, а в розвитку здатності вирішувати проблеми, спираючись на соціальний досвід і аналіз власних спроб подолання труднощів.

Необхідно поглиблювати й розширювати міжнародне співробітництво в галузі духовно-моральної освіти та виховання, ознайомлюватися із зарубіжними освітніми та виховними стратегіями у цій галузі, «і чужому навчитись, і свого не цуратись». У сучасній ситуації вирішувати проблеми потрібно «всім міром», тобто спільно і мирно, по-людськи рішуче, дбайливо і усвідомлено.

Список використаних джерел:

1. Національна стратегія розвитку освіти на 2012-2021 роки. – режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>
2. Лісова Н.І. Теорія і практика гуманізації та гуманітаризації освітнього процесу в школі: навч. посіб. / Н.І. Лісова. – С. : «Тясмин», 2004. – 208с.
3. Мораль і освіта в полікультурному суспільстві : ідеали і цінності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Ч. : Видавець Чабаненко Ю.А., 2011.- 148с.
4. Підласий І.П. Спільна дія / І.П. Підласий. – Х. : Вид. група «Основа», 2012. – 224с. (серія «Адміністратору школи»)
5. Про проект Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання громадян на 2013-2017 роки. – Режим доступу : www.mon.gov.ua
6. Фельдштейн Д. Глубинные изменения детства и актуализация психолого-педагогических проблем развития образования / Д.Фельдштейн. – Спбю., 2011. С. 6-25.
7. Хоружа Л.Л. Етичний розвиток педагога : навч. посіб. / Л.Л. Хоружа. – К. : Академвидав, 2012. – 208 с. – (Серія «Альма-матер»)

Лисовая Н.И.

ГОСУДАРСТВЕННО-ОБЩЕСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ ПРОЦЕССОМ ВОСПИТАНИЯ ПОДРАСТАЮЩИХ ПОКОЛЕНИЙ : ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ

В статье раскрыты проблемы воспитания детей, требующие сотрудничества органов власти, управления образованием, местного самоуправления, общественных организаций. Автором освещаются различные факторы влияния на эффективность воспитания личности.

Ключевые слова: государственно-общественное управление, ценности, школа, учитель, семья, воспитанность.

N. LISOVA

PUBLIC-PUBLIC ADMINISTRATION OF THE PROCESS OF EDUCATION OF INCREASING GENERATIONS: PROBLEMS AND WAYS OF DECISION

The article reveals the relevance of bringing up children, which requires the cooperation of authorities, education, local self-government, and public organizations. The author describes various factors influencing the efficiency of education of the individual.

Key words: state and public administration, values, school, teacher, family, parenting.